

1808_1868

Constantin Negruzzi.

CONSTANTIN NEGRUZZI

OPERE

Ediție în două volume

1

PĂCATELE TINEREȚELOR

Ediție critică, studiu introductiv, tabel cronologic,
note și comentarii, iconografie
de Liviu LEONTE

În care limbă ni l-ai mai scris...
De-aceea dară nu bănu
D-oi bâzui;

Că las *Concursul* mereu deschis!
Așa, nu-s vespe d-ale lui Karr,
Ce curat numai un biet bondar
Dar bâziirea-mi cum auziși
Pe loc gândiși
L-acele vespe pișcând amar!...
Îți mulțămesc,
Deși deloc nu pismuiesc
Ghimpul ce vespea lasă pișcând,
Căci vespea moare
După pișcare,
Iar eu Bondarul ș-astăzi trăiesc;
Și din nou iarăși îți bâziesc;
Epilogul lăsând deoparte,
La *bătrânețe*
Ca-n *tinerețe*,
Autor dragă, mai fă păcate”

Bondariul (p. 24)

CUPRINS

<i>Studiu introductiv</i> (Liviu Leonte)	5
<i>Tabel cronologic</i> (L. L.)	30
<i>Notă asupra ediției</i> (L. L.)	35

PĂCATELE TINEREȚELOR

I. AMINTIRI DE JUNEȚE

Cum am învățat românește	44
Zoe	50
O alergare de cai (Скачка)	60
Au mai pățit-o și alții	79
Toderică	85

II. FRAGMENTE ISTORICE

Aprodul Purice (1486)	93
Alexandru Lăpușneanul (1564–1569)	107
Sobieski și românii (1686)	124
Regele Poloniei și domnul Moldaviei (1713)	129
Cântec vechi	132

III. NEGHINĂ ȘI PĂLĂMIDĂ

Poezie	
Potopul	136
Melancolia	141
Gelozie	145
La M***	146
Marșul lui Dragoș (Doină)	148
Doină nouă	150
Eu sânt român (Cântec)	151
Șalul negru (Traducție)	153
Princesei Catinca Conachi Vogoride (24 ianuari 1856)	156
Apolog	157

Cârlanii (Vodevil într-un act)	158
Muza de la Burdujani (Farsă într-un act)	190
IV. NEGRU PE ALB (Scrisori la un prieten)	
Scrisoarea I (Primblare)	220
Scrisoarea II (Rețetă)	224
Scrisoarea III (Vandalism)	226
Scrisoarea IV (Un poet necunoscut)	229
Scrisoarea V (Iepurărie)	233
Scrisoarea VI (Catacombele M. Neamțu)	235
Scrisoarea VII (Calipso)	238
Scrisoarea VIII (Pentru ce țiganii nu sânt români)	240
Scrisoarea IX (Fiziologia provincialului)	250
Scrisoarea X (Despre Mitropolia Moldaviei)	252
Scrisoarea XI (Amintire funebră)	254
Scrisoarea XII (Păcală și Tândală)	255
Scrisoarea XIII (Lumânărică)	259
Scrisoarea XIV (Critică)	261
Scrisoarea XV (Critică)	264
Scrisoarea XVI (Critică)	266
Scrisoarea XVII (Critică)	267
Scrisoarea XVIII (Slavonisme)	269
Scrisoarea XIX (Ochire retrospectivă)	271
Scrisoarea XX (Statistica lupilor)	277
Scrisoarea XXI (Trisfetitele)	279
Scrisoarea XXII (Istoria unei plăcinte)	281
Scrisoarea XXIII ("H tãv ñ èpì tãv)	283
Scrisoarea XXIV (Un vis)	285
Scrisoarea XXV (Omul de țară)	288
Scrisoarea XXVI (Proprietate păgubitoare)	291
Scrisoarea XXVII (Un proșes de la 1826)	293
Scrisoarea XXVIII (Pelerinagiu)	295
Scrisoarea XXIX (Judanii și florile)	303
Scrisoarea XXX (Băile de la Ems)	306
Epilog	310
NOTE ȘI COMENTARIU	311

I. AMINTIRI DE JUNETE

CUM AM ÎNVĂȚAT ROMÂNEȘTE

Pe când uitasem că sântem români și că avem și noi o limbă, pe când ne lipsea și cărți și tipografie; pe când toată lumea se aruncase în dasii și perispori ca babele în căței și motani, căci la școala publică se învăța numai grecește; când, în sfârșit, literatura română era la darea sufletului, câțiva boieri, ruginiți în românism, neputându-se deprinde cu frumoasele ziceri: parigori-sesc, catadicsesc ș.cl., toate în *esc*, create de diecii vistieriei, pentru că atunci între ei se plodea geniul, ședeau triști și jăleau pierderea limbii, uitându-se cu dor spre Buda sau Brașov, de unde le veneau pe tot anul calendare cu povești la sfârșit, și din când în când câte o broșură învățătoare meșteșugului de a face zahar din ciocălăi și cucuruzi, sau pâne și crohmală de cartofe.

Tot însă mai rămăsese o școală pe care acești buni bătrâni o priveau ca singur azilul prigonitei limbi, școală unde se învăța încă românește, aproape de Iași, în monastirea Socola.

Tatăl meu era unul din românii aceștia. Nu ieșea niciun calendar care să nu-l aibă el întâi, nicio carte bisericească care să n-o cumpere, nicio traducție care să nu puie să i-o prescrie.

Într-o zi, viind de la școală, l-am găsit cu o mare carte *in-folio* dinainte.

– Cetește-mi, îmi zise, o viață d-a sfinților din cartea aceasta.

– Iartă-mă, părinte, eu nu pot ceti românește.

– Cum! apoi dar ce înveți tu?

– Elinește, am răspuns păunindu-mă. De vrei să-ți cetesc toată tragedia Ecubei, unde e acest frumos hor a troienelor, pre care îl știu pe dinafară:

„Αὔρα, ποντι ς αὔρα,
Ἄτε, ποντοπόρους κομίξεις
Θοάς ἀκάρτους ἐπ’ οἴδμα λίμνας
ποῖ με τὰν μελέαν πορεύσεις?”

– Poate să fie frumoase acele ce tu spui, zise tatăl meu, dar e rușine să nu știi limba ta! Mâne vei veni cu mine la Socola unde este examen. Voi vorbi pentru tine cu dascalul, care e un om preînvățat; și nu mă îndoiesc că tu te vei sili a învăța degrabă, pentru că știi că asta îmi face mulțămire.

– O, negreșit! am răspuns cu bucurie.

Ne întârzieșem a doua zi căci, când am ajuns, am găsit examenul pe la sfârșit. Se cercetase istoria, geografia ș.cl. Sala era plină. Auditoriul se alcătuiă mai ales din dame bătrâne, mume a băieților, care ascultau într-o religioasă tăcere.

Profesorul român avea un nas cu totul antiromân, căci las’ că era grozav de mare, dar apoi era cârligat, încât semăna mai mult a proboscică decât a nas.

– Preevghenicoșilor boieri și cucoane, zicea el, am avut cinstea a înfă-țoșa d-voastre prohorisirile ucenicilor mei în istorie, cetire, scriere, aritmetică. Acum voi avea cinste a arăta că limba noastră, pre care toți socot că o știu, dar nime nu o știe cumsecade, nu este fără gramatică, fără sintaxis și fără ortografie, ci mai ales în acest pont al ortografiei întrece pe multe altele. Două pilde voi arăta.

Sfârșind, își puse ochilarii, tinse tabla neagră, și chemând un băiet cam de nouă ani, îi dete condeiu de credă.

Băietul scris:

„Fată Sarră!
Eu Ț-am zis aseară
Să vezi oul cum se sară”.

– Preevghenicoșilor, urmă profesorul, vedeți că toate aste frasis se sfârșesc cu *sară*, dar, precum ați văzut, au deosebire în scris. Asemene veți videa și cu a doua paradigmă.

Băiatul mai scris:

„Maică-ta de-i vûe
Bine-ar fi să vîhe
Pân’ la noi la vie”.

Dascalul tinse brațul spre cuvintele scrise, cu un gest maiestos. Gestul acesta fu ca izbucnirea unei mine. Barbați, femei, copii, toți săriră și s-apropieră de tablă, strigând *bravo* de răsuna sala. Mumele uimite suspinau sub bonetele înhorbotate. Lacrimi de bucurie izvorau din ochii lor odată frumoși poate, dar acum stânși și împregiurați de un cerc purpuriu; aste lacrimi, strecurându-se pe lângă zbârciturile nasului ca pe niște uluce firești, ajungeau sub buza dedesubt, unde barba întoarsă în năuntru le oprea ca o

stabilă. Bunele bătrâne nu se puteau dumeri cum de sânt atât de învățați drăguții lor și, clătind din cap, priveau pe dascal ca pe o ființă surnaturală. Bărbații îl fericitau, îi mulțămeau, și strigau *aferim* de se zguduiau păreții; și bătrânul socolean, doborât sub grindina laudelor și a aferimilor, se lasase pe un scaun, unde-l împregiuraseră copiii, amețit, cuprins, ca acel împărat roman ce striga la moartea sa: „Je sens que je deviens dieu!”

Ce făceam eu în vremea aceasta? Eu rămăsesem încremenit, cu ochii holbați, cu gura căscată, căci nu înțelegeam nimic, eu care mă țineam că știu ceva! Dascalul acesta luă în ochii mei un chip măreț, academic, piramidal, neînțeles ca și sinonimele sale; mi se părea că văd un Platon, un Aristotel... Cât mă umilise de tare! cum îmi căzuse trufia! cât mă simțeam de mic în asemănare cu băietul acel ce scria *sară* și *vie* în trei osebite feluri!

Ne-am întors acasă. Tatăl meu, văzându-mă gânditor, mă întrebă ce am.

– Gândesc la adâncă erudiție a acestui dascal.

– Adevărat, e un om plin de științe, și l-am poftit să vie ca să-ți dea lecții de trei ori pe săptămână. De mâne va începe.

– O, cât am rămas de recunoscător bunului părinte pentru această dorită veste! Îndată am găsit caiete, condeie nouă, negreală bună, nimic n-am uitat; întocmai ca bravul soldat care își perie uniforma, freacă bumbii, curăță armele în ajunul bătăliei. Aceste pregătiri m-au ocupat până seara, când m-am culcat gândind la noul dascal; iar piste noapte am visat că avem un nas cât a lui de mare.

A doua zi profesorul veni și, după acea de datorie bună dimineață, scoase din sân o broșură cartonată cu hârtie pestriță, zicându-mi cu un zâmbet plin de încredere în sine:

– Nădejuiesc că ne vom înțelege amândoi. Această filadă nu sânt la îndoială că în puține zile o vei învăța.

„O! am gândit, acesta e negreșit vrun extract lesnicios a sistemului său de învățatură.” Am luat-o cu toată onoarea cuvenită operii unui literat și, deschizând-o, am văzut că era un abecedar cu slove d-un palmac de mari!

Am rămas mut de oțerire și de rușine. Ce batjocură! Să mă puie pe mine, care nu mai eram un copil, aveam treisprezece ani, să învăț *a b c!* pre mine, care înțelegeam pre Erodian din scoarță în scoarță! Era un înfrunt care iubirea mea de sine nu-l putea mistui. Hotărâi să-mi răzbun și ideea asta mă mai liniști.

În vremea aceasta, dascalul își așezase ochilarii pe tronul lui (pare că privesc încă acei ochilari țuguieți pe nasul lui uriaș, ca un turc calare p-un harmasar roib), trase tabac, strănută, tuși spre a-și drege glasul și începu rar și cu dese pauze:

– Netăgăduit este că omul nenvățat e ca un copac neîngrijit, care nici roadă nu aduce. Drept aceea, învățătorul este pentru un tânăr aceea ce este și grădinarul pentru pom; sau ca plugarul bun care curăță de mărăciuni țarina sa până a nu semăna în ea sămânța cea bună.

După aceste parabole, adaose:

– Pentru a-ți paradosi limba românească după toată rânduiala, ca să o înveți cumsecade, spre a o ști precum se cuvine, trebui să începem de la început. Vei ști deci că limba românească are patruzeci și una de slove, care se împart în trei soiuri: glasnice, neglasnice și glasnico-neglasnice; și anume, glasnice sânt: Az, Est, Ije, I, On, Ъ, Ier (ѣ) ꙗtiŭ, Io (ІѠ) [pe românește este *iu*, n.n.], ꙗia, Ia, Ipsilon, omega. Neglasnice: Buche, Vede, Glagol, Dobru, Juvete, Zemle, Kaku, Liude, Mislete, Naș, Pociuș, Râță, Slovă, Tferdu, Fârta, Heru, Csi, Psi, Ți, Cervu, Șa, Ștea, Țita, Gea. Glasnico-neglasnice: Zalu, Ieri, Ucu, pn.

Făr-aceste slove nu se poate alcătui nicio frasis, nu se poate proforisi nicio silavi, căci ele sânt temelia limbii. Drept aceea, d-ta vei binevoi a le învăța pe de rost, pentru ca să le poți cuvânta curat și pe înțales, pentru că văd că dascalii d-tale, grecul și franțuzul, pre care dracul să-i iaie! ț-au stricat proforaua, nu poți rosti pe *i, ă, ș, ci* și altele vro câteva. Am nădejde că poimâne mi le vei putea spune pe dinafară, și atunci vom începe a doua mașimă, Ba, Be, Bi, Bo, și mai la vale. Cred că ne înțelegem?

– Ba nu ne înțelegem nicidecum, am strigat ieșind din amețea ce mă cuprinsese întru auzul barbarelor numiri a buchilor lui, nu ne înțelegem! D-ta vrei să mă batjocurești, să mă pui la alfavita, pre mine care știu grecește mai mult decât oricare alt tânăr de vrâsta mea, și care scriu franțuzește *sous la dictée*, fără a face mai mult de șapte-opt greșale pe față! Dă-mi o gramatică, arată-mi construcția verburilor, ortografia. Spune-mi pentru ce scrii *vie* și *sară* în trei feluri?

– Îți voi spune-o la vreme.

– Pentru că ai o duzină de *i*, așa e? Dar cum scrii *masă* (*table*), și *masă* (pret. verbului *mânere*)? Cum scrii *lege* (*loi*) și *lege* (imper. verbului *legare*). Așa e că tot un fel, pentru că n-ai doi *a* și doi *e*? Apoi pentru ce încurci și amețești pe băiați?

– Acea nu e treaba d-tale, îmi răspunse cu un zâmbet ce semăna a strămbet; învață buchile pe de rost ca să le știi poimâne.

– Ba nici gândesc, zisei azvârlind abecedarul sub masă.

– Ha, ha, ha! La început se pare greu, dar te vei deprinde. Rădăcina învățaturii este amară, dulci sunt însă rodurile sale.

Sfârșind, strânse ochilarii, își luă șlicul și ieși. Simții că mi se luă o greutate de pe inimă.

– A! pedant ignorant și îngâmfat, strigai, vrei să învăț buchile tale! Să mă necinstesc! A! chinezule, care ai o sută de litere, mai multe decât orice limbă. A! tu ai slove amfibii, nici glasnice, nici neglasnice! A! tu socoți că limba mea deprinsă cu Omer se va putea suci ca să zică fârtă, tferdu, glagol ș.cl.; numiri sălbatică cu care tu ai poreclit bieteile litere! A! tu vrei să mă necinstesc, să învăț buchile tale! Dar să crăpi macar, nu le voi învăța! Las' că te-oi juca eu! N-am trebuință de tine ca să-mi învăț limba mea!

Am alergat la biblioteca tatălui meu, care era într-o ladă mare, purure deschisă, în coridor. Ajutat de o slugă, i-am făcut inventariul, și pintre mulțimea calendarilor și a cărților în limba grecească modernă, iaca ce am găsit:

Tipărite

Viețile sfinților din toate lunile.
Moartea lui Avel (poem de Gesner).
Numa Pompilius (romanț de Florian).
Patimile Domnului nostru, în versuri.
Istoria lui Arghir și a prefrumoasei Elene, idem.
Despre începutul românilor, de Petru Maior.
Floarea darurilor.
Întâmplările franțezilor și întoarcerea lor de la Moscva.
Talmudul jidovesc.

Manuscrise

Letopisețul lui Nicolai Costin.
Cavalerii Lebedei (romanț de Mme Genlis).
Încungiurarea cetății Roșela (romanț, idem).
Lentor, tragedie în versuri.
Sopor, idem.
Matilda (romanț de Mme Cottin).
Manon Lesco, romanț.
Tarlo sau străinii în Elveția, idem.
Zelmis și Elvira, idem.
Cugetări de Oxenstern etc., etc.

Sărmana bibliotecă! Uitată în secriul ei la bejenia anului 1821, toată a slujit de fultuală ianicerilor! Ce n-aș da acum ca să am una din acele cărți de sute de ori cetite de tatăl meu.

M-am cercat să cetesc un romanț din acele manuscrise, dar scrisoarea era atât de încâlcită, încât le-am lasat, fâgăduindu-le a le vizita cum voi putea deprinde a ceti scrisoarea acea ieroglifică ce se obicinuia atunci pe la

noi; și, luând *Istoria românilor* de Petru Maior, ajutat de abecedarul urgisit, în puține ceasuri am învățat a ceti. Păn-în seară, eram capabil să spun pe carte cât oricare anagnost de rapide. Seara am cetit tatălui meu tot cântul întâi din *Moartea lui Avel*, singura carte care avea puterea de a-l adormi. Bunul părinte se bucură, și atribuind știința mea la vrednicia învățătorului, porunci să cumpere cinci coți de postav vișiniu de un beniș, pre care îl trimise dascalului.

Eu însă nu puteam uita înfruntul ce-mi făcuse. Făcând un congres de băieți – conșcolari ai mei de la dascalii franțez și grec – după mai multe opinii, care de care mai stravagante, o idee satanică veni unuia în minte.

– Fraților, zise el, socotința mea este să închipuim niște întrebări atât de grele, încât să nu le poată tălmăci, ca să-i dovedim că e numai un gogoman pedant...

– Ebye! Bravo! Evoi! Hura! Παύν! Vivat! strigară toți.

Întrebările s-au alcătuit, s-au aprobat de toată adunarea și mi s-au încredințat.

A treia zi dascalul veni, și întrebându-mă de știu buchile pe dinafară, spre răspuns am deschis cartea lui Petru Maior și i-am cetit un întreg capitol. Profesorul rămase înlemnit.

Sfârșind, am urmat în tonul acel pedantic cu care îmi vorbise el:

– De vreme ce vezi, loghiotate, că am învățat a ceti fără lesniciosul metod al abecedarului d-tale – care mi-ai spus că este temeiul limbii – nu sunt la îndoială că voi învăța a scrie iarăși fără ajutor dăscălesc. Însă fiindcă cunosc și simț cu desăvârșire că dascalul, pentru un tânăr, este aceea ce este grădinarul pentru pom, văd că eu am foarte multe lucruri de învățat, căci sânt un copac neroditor. Drept aceea, am făcut aceste cinci întrebări, pre care d-ta vei binevoi a mi le tălmăci. Asta va fi singura mea lecție. Pe toată ziua îmi vei dezlega câte cinci de aste nedumeriri. Spune-mi dar:

1. Pentru ce uneori vara plouă cu broaște, iar nu cu cristei fripți, precum odinioară la judani?

2. De unde au luat Adam și Eva ac și ață de au cusut frunzele de smochin, în vreme ce pe atunci nu era încă nicio fabrică?

3. Cum...

– Păgân! mă curmă dascalul astupându-și urechile și sărind de pe scaun, ca un om ce calcă pe un șerpe; hulă grozavă și pângărită! Iaca frumoasele isprăvi a învățăturii papistașilor!

Zicând aceste, își luă șlicul și o împunse de fugă pe ușă.

De atunci nu l-am mai văzut.

Astfel Petru Maior m-a învățat românește.

ZOE

I

*Amour en latin faict amor;
Or donc provient d'Amor la mort:
Et paravant, soulcy qui mord,
Deuil, pleurs, pièges, forfaits, remord.*

Blason de l'Amour

Aceasta au urmat la 1827.

De abia înserase, ulițile era însă pustii. Din când în când și foarte rar se auzea pe pod duruital unei caleșce, în care era vreun boier ce se ducea la o partidă de cărți, sau un fiacru ce trecea ca săgeata și lăsa să se zărească niște bonete femeiești. Niciun pedestru nu era pe uliți, afară de fanaragiii care striga regulat *raita*; pentru că la 1827, septembrie, nime nu s-ar fi riscat a merge pe jos singur pe uliți, după ce înnopta. Pojarul de la 20 iulie prefăcuse în cenușă mai mult de jumătate a orașului Iașii, și fanaragiii, masalagiii, potlogarii de care gemea orașul, șâzând ascunși prin răsipuri, pândeau pe nesocotitul pedestru care zăbovise a se întoarce acasă, și adeseori, el perdea împreună cu punga și viața sau cel puțin sănătatea. În zadar îmblau streji de arnăuți și de simeni; nu puteau stârpi aceste înrăutățiri, nici descoperi bandele vagabonzilor.

O calească trecu în fuga cailor pe ulița mare, apucă ulița Sf. Ilie, și făcând la stânga, luă la deal pe lângă zidul Sf. Spiridon, și tot suindu-se până-n mahalaua Sărării, stătu la porțița unei căsuți cu două ferestre cu perdele verzi. Din trăsură se coborî un tânăr elegant coconăș, a cărui costum era după moda curții.

El purta un antereu de suvaia alb, era încins cu un șal roșu cu flori, din care o poală i se slobozea pe coapsa stângă, iar capetele, alcătuiind un fiong dinainte, cădeau apoi peste papucii lui cei galbeni. Pe sub giubeaua de pambriu albastru, blănită cu samur, purta una dintr-acele scurte cațaveici, numite *fermenele*, broderia căria, cu fir și cu tertel, îi acoperea tot peptul. În cap avea un șlic de o circonferență cel puțin de șapte palme.

Într-un cuvânt, orice damă l-ar fi văzut în ceasul acela nu s-ar fi putut opri de a se coti cu vecina sa și de a zice în jargonul vremii de atunci: ah, psihimu, uită-te cât e de *nostim!*

Chipul său era, de nu frumos, dar plăcut. Lafater, din cea întâi vedere, l-ar fi judecat după fruntea lui strâmtă, buzele groase și sprincenile rădicate cu disproporție dasupra ochilor; dar și nefiind cineva fizionomist putea, fără a se greși, să-l boteze de nătărău, după căutătura cea speriată și neclințirea figurei sale.

În camera unde intră, pe un crevat cu perdele *ponceau* șădea o fetișoară rezămată într-un cot pe perină. Fusta ei de atlas albastru-deschis, de sub care se zărea un picioruș gras și mic; părul ei castaniu ce se slobozea în unde de matase pe albiile ei grumazi; poziția ei cea lenoasă, în sfârșit, lumina murindă a unei lampe ar fi înflăcărat pe Xenocrat, dacă ar fi fost la Iași la 1827, în camera aceea.

Zău era frumoasă tânăra fată! când însă și-a întors tânjitorii ochi căprii, umbriți de lungi gene și scăldați într-o rouă de desfătare, când s-a repezit și a apucat în brațe pe tânărul ce intrase, trebuia să aibă cineva toată nesimțirea lui, ca să nu cadă amețit la picioarele ei.

– Ah! tu ești, Iancule, tu ești! Vezi că eu te așteptam. Gândeam la tine, pentru că numai la tine gândesc. Pesemne tu nu știi că te iubesc mai mult decât orice alt pe lumea asta, și tu iar mă iubești. Așa e că mă iubești? Nu voi să mă iubească alții. Zică ce-a vrea lumea, eu te iubesc – și apoi ce-mi pasă de lume. Tu ești al meu! al meu! Te iubesc, te sărut, sufletețul meu!

Și gingașa copilă îl acoperea de sărutări focoase.

– Ce te-ai făcut de o săptămână de când nu te-am văzut? Unde ai fost? Oh! ți-am scris și nici n-ai vrut să-mi răspunzi. Când ai ști cât am plâns! Uită-te, ochii mei sânt roșii încă; așa e că sânt roșii? Spune-mi, mă iubești?

– Mă întrebi un lucru care poate ți l-am spus de o mie de ori, răspunse cu răceală nesimțitul amarez. – Caraimane, dă-mi un ciubuc!

Un arnăut mustăcios intră și întinse stăpânului său un lung ciubuc. Într-un minut, cămăruța se împlu de un fum gros, pintre care Zoe se zărea ca o zeităte prin nori. Această întrerumpere a unei vorbe amarezate pătrunse pe biata fată, care tăcu, lăsând să scape din sânul ei o oftare, o oftare de acele ce sfășie inimi.

– Mi-ai scris că ai să-mi spui un lucru mare. Să vedem, ce este? spune, pentru că n-am când zăbovi, adăogă tânărul, scuturând ciubucul.

– Ah! zise Zoe, înturnându-și lăcrămații ochi spre el, odinioară îți părea că zboară ceasurile ca minutile lângă mine; atunci mă iubeai, acum nu mă mai iubești ca atunci, măcar că eu tot aceea sânt și tot asemenea te iubesc. Oh! Iancule, tu niciodată nu vei ajunge la acel grad a dragostei care eu îți păstrez! Preaiubitul meu! spune-mi, când mă voi numi soția ta? Când voi putea a nu mai tănui de lume acest amor de care inima mea este plină? Vezi tu, acesta e singurul meu gând. Știi poziția mea. Știi că de am greșit, pentru tine numai am fost o slabă fată. Ah! când ai ști cât sânt de fericită! am să-ți